

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

**Використання інтерактивних систем в корекційній та реабілітаційній роботі
з дітьми із особливими освітніми потребами**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконав: студентка 2 курсу 211.2 м групи,

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної (наукової)

програми Початкова освіта

Цуцкова Катерина Владиславівна

Керівник к. пед. н., доцентка Кабельнікова Н.В.

Рецензент к. пед. н., доцентка Воропай Н.А.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	7
1.1 Проблема використання інтерактивних засобів у процесі навчання в психолого-педагогічній літературі.....	7
1.2 Характеристика інтерактивних засобів навчання.....	15
1.3 Особливості використання інтерактивних засобів в корекційно- розвивальній та реабілітаційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.....	22
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЮЧОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	28
2.1 Виявлення рівня сформованості регулятивних універсальних навчальних дій у молодших школярів.....	28
2.2 Аналіз результатів експериментальної діяльності по використанню інтерактивних засобів в процесі навчання молодших школярів.....	34
2.3 Характеристика педагогічних умов використання інтерактивних засобів, в процесі корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.....	37
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	50
Додаток А КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ... 	50

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нині відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір, крім того, в оточенні телевізійних екранів і дисплеїв комп'ютерів, виросло вже ціле покоління школярів, яке від попередніх відрізняється особливим способом сприйняття інформації: у сучасних дітей, що сидять за шкільною партою, дуже висока потреба в візуальній інформації і зоровій стимуляції. У зв'язку з цим, сучасний підхід до навчання має спрямовуватися на введення в процедуру навчання новизни, зумовленої особливостями динаміки формування життя і діяльності, особливістю різних технологій навчання та потребами людини, суспільства і країни в виробленню в учнів суспільно корисних знань, поглядів, рис і якостей характеру, взаємин і досвіду поведінки.

Зміст освіти збагачується новими процесуальними вміннями, розвитком здібностей оперувати інформацією, творчо вирішувати педагогічні проблеми з акцентом на індивідуалізацію освітніх програм. Ще недавно вирішити ці завдання не представлялося можливим через відсутність реальних умов для їх виконання при традиційному підході до освіти і традиційних засобах навчання, в більшій мірі орієнтованих на класно-урочну систему занять. Досягти мети освіти допоможуть нові педагогічні та інформаційні технології.

Комп'ютерні технологічні процеси покликані стати не допоміжним «доважком» у навчанні, а необхідною складовою цілісного освітнього процесу, істотно збільшує її результативність. Застосування нових інформаційних технологій в навчальному процесі диктується чинниками нинішнього існування. З метою результативного застосування інформаційних технологій застосовуються інтерактивні засоби, які все частіше використовуються викладачами в процес навчання. В останні роки все більше піднімається проблема про використання новітніх інформаційних технологій в школі. Це не тільки нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання.

Використання інтерактивних технологій в освітньому процесі дає можливість впоратися з певними труднощами, що виникають в процесі навчання. Навчання шляхом «звернення до себе» - це шлях індивідуального формування, так як такого роду шлях є базою для самостійного існування. Застосування інтерактивних технологій навчання - не самоціль. Це тільки спосіб створення умов, в яких учень залучається до пізнавально - навчальну діяльність.

Актуальним завданням сучасної початкової школи вважається здійснення компетентного підходу в освіті, і безпосередньо, розвиток основних компетентностей, узагальнених і прикладних предметних умінь, життєвих навичок, універсальних навчальних дій.

Проблемою використання інтерактивних засобів в процесі навчання школярів, в тому числі на рівні початкової загальної освіти займалися такі педагоги і вчені як Г.Г. Брусніцина, Н.Я. Виленкин, В. М. Глушков, Л.А. Жукова, В. А. Извозчиков, Г.М. Коджаспирова, І.В. Роберт та інші.

Беручи до уваги вплив сучасних інтерактивних засобів на процес освіти, багато викладачів все з великим бажанням включають їх в свою методичну систему.

Все вище сказане підтверджує актуальність теми нашого дослідження: ***«Використання інтерактивних систем в корекційній та реабілітаційній роботі з дітьми із особливими освітніми потребами».***

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційну роботу виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри спеціальної освіти ХДУ «Зміст та технології навчання в системі спеціальної освіти та інклюзивному освітньому середовищі» (0119U101727 від 22.11.2019.).

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та експериментальне підтвердження педагогічних умов використання інтерактивних засобів, в процесі корекційно-розвивальної та реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Об'єкт дослідження: організація освітньо-корекційного процесу з дітьми з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження: педагогічні умови використання інтерактивних засобів в роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами.

Гіпотеза: процес навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами з використанням інтерактивних засобів навчання буде ефективний, за таких педагогічних умов:

- врахування актуального рівня сформованості регулятивних універсальних навчальних дій;
- використання інтерактивних засобів навчання, спрямованих на розвиток психомоторних функцій дітей;
- системності застосування;
- застосування індивідуального підходу у виборі інтерактивних засобів навчання, розвитку та корекції.

Відповідно до проблеми, мети, об'єкту, предмет дослідження ми поставили наступні **завдання:**

1. Розкрити теоретичні основи процесу використання інтерактивних засобів в навчанні молодших школярів.
2. Охарактеризувати особливості використання інтерактивних засобів у корекційно-розвивальній та освітній роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами.
3. Виявити та експериментально підтвердити педагогічні умови використання інтерактивних засобів в корекційній роботі з молодшими школярами із особливими освітніми потребами.

Методи дослідження: аналіз і синтез психолого-педагогічної та науково-методичної літератури; аналіз термінологічного апарату, діагностична бесіда; методики діагностики регулятивних універсальних навчальних дій («Зразок і правило» А. Л. Венгера, «Корректура проба» тест Б. Бурдона, «Проба на увагу»

П. Я. Гальперіна, С. Л. Кабільніцкой); метод аналізу продуктів діяльності учнів; педагогічний експеримент; метод математичної обробки результатів дослідження.

Елементи наукової новизни дослідження полягають у тому, що: науково-теоретично обґрунтовано значення застосування інтерактивних технологій в процесі корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми із особливими освітніми потребами; уточнено поняття «інтерактивні технології», особливості навчальної діяльності молодших школярів з особливими освітніми потребами; експериментально виявлено вплив інтерактивних систем навчання на успішність молодших школярів з особливими освітніми потребами.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що визначено та охарактеризовано умови організації корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми із особливими освітніми потребами шляхом використання інтерактивних систем навчання в початкових класах з інклюзивною формою навчання для вчителів початкових класів та асистентів вчителів інклюзивних класів. Зміст і результати дослідження можуть бути використані студентами під час написання курсових та кваліфікаційних робіт.

Апробація результатів дослідження здійснювалась через публікацію матеріалів у статті «Використання інтерактивних технологій під час корекційно-розвиваючої роботи з дітьми логопатами» в збірці

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена поставленою метою і завданнями дослідження та складається із: вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1.1 Проблема використання інтерактивних засобів у процесі навчання в психолого-педагогічній літературі

Використання інтерактивних засобів дає можливість підвищити мотивацію навчання, завдяки не тільки новизні роботи з комп'ютером, яка сама по собі сприяє підвищенню зацікавленості до навчання, а й здатності коригувати уявлення питань, відповідно до проблеми, заохочуючи правильні рішення, не вдаючись при цьому до повчань або осуду.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні актуальними є питання впровадження інтерактивних методик і практик. Проблема використання таких методик в закладах освіти розглядалася у працях відомих вітчизняних дослідників Н.Софій, В.Кузьменка, О.Пометуна, Л.Пироженка, В.Петровича, В.Сидорова, закордонних вчених Б.Бадмаєва, А.Смолкіна, Б.Айсмонтаса, А.Вербицького та інших науковців.

Використання ІС в навчальному процесі є актуальною проблемою сучасної шкільної освіти. Виходячи з цього, головним у практичній діяльності вчителя стає розуміння ролі застосування ІС в навчальній діяльності. Саме рівень кваліфікації викладацьких кадрів, їх готовність використовувати сучасні технології в професійній діяльності будуть головними в складному процесі виведення освіти на рівень потреб сучасного суспільства. Інформаційні технології дають унікальну можливість розвиватися не тільки учневі, а й учителям. Розвиток і розширення інформаційного простору дітей і підлітків, спонукає вчителя займатися разом з учнями, освоюючи нові незвідані раніше простори.

Дослідженню понять «інтерактивність», «інтерактивне навчання», «інтерактивні засоби навчання» присвячені роботи Т.І. Довгої, А.А. Журіна, Е.О.

Іванової, Т.В. Ільясова, В.В. Красильникова, А.В. Осика, Н.А. Савченко, В.С. Тоскіна. Вивчення співвідношення цих понять дозволило припустити, що інтерактивність - досить широке за змістом поняття, що відображає характер і ступінь інтерактивної взаємодії суб'єктів інформаційно-освітнього середовища. Інтерактивність в навчанні з використанням сучасних аудіовізуальних технічних засобів навчання передбачає організацію діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення значущих для учня завдань[1].

Т. В. Журіна характеризує, інтерактивне навчання як навчання, занурене в спілкування. При цьому «занурене» не означає «заміщене». Інтерактивне навчання зберігає кінцеву мету і основний зміст освітнього процесу. Воно видозмінює форми з транслюють на діалогові, тобто включають в себе обмін інформацією, заснованої на взаєморозумінні і взаємодії. При інтерактивному навчанні на додаток до цього діалог будується як взаємодія «учень - учень» (робота в парах), «учень - група учнів» (робота в групах), «учень - аудиторія» або «група учнів - аудиторія» (презентація роботи в групах), «учень - комп'ютер», «учень - художній твір» і т.д. В основі інтерактивної взаємодії лежить процес спілкування. Спілкування повноцінно, коли в ньому присутні всі три сторони: - інформативна (обмін інформацією); інтерактивна (вироблення стратегії і координація спільних дій індивідів); перцептивна (адекватне сприйняття і розуміння один одного) [16].

Е. І. Віштинєцькое, відзначає що інтерактивне навчання одночасно вирішує кілька завдань:

- розвивати комунікативні вміння і навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учнями;

- вирішує інформаційну задачу, оскільки забезпечує учнів необхідною інформацією, без якої неможливо реалізовувати спільну діяльність;

- розвивати загальні навчальні вміння і навички (аналіз, синтез, постановка цілей та ін.), тобто забезпечує рішення навчальних завдань;

-забезпечує виховне завдання, оскільки привчає працювати в команді, прислухатися до чужої думки [5].

Поява інтерактивних засобів навчання забезпечує такі нові види навчальної діяльності, як реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка інформації про досліджуваних об'єктах, передача досить великих обсягів інформації, управління на екрані моделями різних об'єктів, явищ, процесів. На підставі вищесказаного можна зробити висновок про те, що інтерактивні засоби навчання - це засоби навчання, використання яких забезпечує діалог між учасниками навчального процесу і технічними засобами навчання в режимі реального часу.

У науковій літературі особлива увага вчених приділено комплексному використанню технічних засобів в навчальному процесі (І. Дрига, В.А. Извозчиков, Т.М. Коджаспирова, І.І. Мархель, А.В. Смирнов). Відзначається, що застосування інтерактивних засобів навчання в комплексі забезпечує різноманітні способи пред'явлення навчальної інформації та створює атмосферу зацікавленості, активізує пізнавальну діяльність.

Зупинимося на характеристиці поняття «засіб навчання». У педагогічній літературі немає однозначного визначення поняття «засіб навчання» [28]. Одні дослідники використовують дане поняття у вузькому сенсі, маючи на увазі під цим кошти - інструменти, які служать досягненню цілей навчання. Інші, навпаки, розглядають дане поняття в широкому сенсі і позначають їм все зміст і всі засоби-інструменти навчання. Розглянемо ряд визначень даного поняття, широко використовуваних в педагогіці:

Т. А. Ільїна зазначає що засоби навчання - це все пристосування і джерела, які допомагають вчителю вчити, а учневі вчитися, тобто все те, що допомагає організувати пізнавальну діяльність учнів [21];

П. І. Підкасистий стверджує, що засіб навчання - це матеріальний або ідеальний предмет, який використаний учителем і учнями для засвоєння нових знань [36];

А. В. Хуторський вважає, що засоби навчання - це матеріальні або ідеальні об'єкти, які залучаються до освітнього процесу в якості носіїв інформації та інструменту діяльності педагога і учнів [35].

Незважаючи на різні підходи до визначення поняття засоби навчання, все дослідники відзначають їх головне дидактичну призначення - прискорення процесу засвоєння навчального матеріалу.

Таким чином, в нашому дослідженні ми будемо спиратися на визначення засоби навчання як матеріального або ідеального об'єкта, який використовується вчителем і учнями для засвоєння нових знань.

Об'єкти, що виконують функцію засобів навчання, класифікуються за: властивостям, суб'єктам діяльності, впливу на якість знань, на розвиток різних здібностей, їх ефективності в навчальному процесі.

По складу об'єктів засоби навчання поділяються на матеріальні і ідеальні. До матеріальних засобів відносяться: підручники і посібники, таблиці, моделі, макети, засоби наочності, навчально - технічні засоби, навчально - лабораторне обладнання, приміщення, меблі, обладнання навчального кабінету, мікроклімат, розклад занять, інші матеріально - технічні умови навчання [26].

Ідеальні засоби навчання - це ті засвоєні раніше знання і вміння, які використовують вчителі та учні для засвоєння нових знань. Л.С. Виготський зазначає такі засоби навчання, як мова, лист, схеми, умовні позначення, креслення, діаграми, твори мистецтва, мнемотехніческие пристосування для запам'ятовування та ін. [28]. У загальному випадку ідеальний засіб - це знаряддя освоєння культурної спадщини, нових культурних цінностей. Засвоєна інформація, що стала знанням, є також і «початковим арсеналом» засобів навчання. З неї учень черпає способи міркування, докази, розрахунку, запам'ятовування і розуміння.

У процесі систематичного навчання засвоєне знання стає засобом засвоєння нових знань, розвитку емоційної, вольової та інтелектуальної сфер особистості. Деякі з них мають істотний вплив переважно на інтелектуальний

розвиток учнів. Ці інтелектуальні засоби навчання відіграють провідну роль в розумовому розвитку учнів. Вони можуть бути дані учителем в готовому вигляді в процесі пояснення теми уроку (наприклад, правила поведінки, вирішення завдань, написання букв, аналізу будови пропозиції і т.п.), але можуть бути, і сконструйовані учнями самостійно або в спільну діяльність з учителем на уроці.

Ідеальні засоби - це «думки про думки»; щоб учитель або учень міг їх викласти, необхідно представити їх у відповідній формі. Одна з таких форм - вербалізація - мовне виклад коштів міркування, аналізу, докази і т.п. Інша форма - матеріалізація, представляє ці кошти у вигляді абстрактних символів: графіків, таблиць, схем, умовних позначень, кодів, креслень, діаграм. До них же відносяться опорні конспекти, винайдені відомим вченим і вчителем В.Ф. Шаталова [1]. Творчо працюють вчителі розробляють такі свої кошти матеріалізації, які дають позитивний ефект. Матеріалізовані засоби роблять позитивний вплив на мотивацію, успішність навчання і розумовий розвиток учнів.

Матеріальні та ідеальні засоби навчання не протистоять, а доповнюють один одного. Вплив всіх засобів навчання на якість знань учнів багатосторонньо: матеріальні засоби пов'язані в основному з порушенням інтересу й уваги, здійсненням практичних дій, засвоєнням істотно нових знань; ідеальні засоби - з розумінням матеріалу, логікою міркування, запам'ятовуванням, культурою мови, розвитком інтелекту. Між сферами впливу матеріальних і ідеальних засобів немає чітких меж: часто обидва вони впливають в сукупності на становлення тих чи інших якостей особистості учнів [1, с. 25].

Ідеальні засоби використовуються спочатку для спілкування, у мові вчителя і учнів як короткий, символічне позначення предметів. Учитель впливає матеріалізовані засобами на свідомість учнів, домагаючись розуміння матеріалу. Потім учні використовуює матеріалізовані засоби у спільній діяльності, спілкуванні, поясненні і взаємодопомоги у вирішенні тренувальних завдань. Матеріалізовані засоби стають також і вербалізувати.

Ефективність використання засобів досягається при певному поєднанні їх з вмістом і методами навчання. Зв'язок засобів і методів навчання неоднозначний: засоби навчання найчастіше можуть використовуватися в поєднанні з різними методами і, навпаки: для використання одного методу можна підібрати кілька адекватних (відповідних) коштів. Це обумовлено, зокрема, розвитком технічних засобів навчання (ТСО), розробкою уніфікованих (єдиних, багатоцільових) стендів для демонстраційного експерименту і лабораторних практикумів [12].

Сучасні засоби навчання часто припускають використання нових методів навчання. Так, ТСО істотно змінюють методи навчальної роботи завдяки тому, що мають можливість показати розвиток явищ, їх динаміку, повідомляти навчальну інформацію певними дозами та керувати індивідуальним процесом засвоєння знань. Вони по-новому, ніж за допомогою друкованих посібників, організують і направляють сприйняття учнів, об'єктивує зміст; виконують функції джерела та заходи навчальної інформації в їх єдності; стимулюють пізнавальні інтереси учнів; створюють при певних умовах підвищене емоційне ставлення учнів до навчальної роботи; дозволяють проводити контроль і самоконтроль знань. Навчання на базі персональних комп'ютерів - це новий вид навчального процесу, в якому використовуються нові методи і засоби викладання і навчання,

По суб'єкту діяльності засоби навчання можна розділити на засоби викладання і засоби навчання. Так, обладнання демонстраційного експерименту відноситься до засобів викладання, а обладнання лабораторного практикуму до засобів навчання. Засобами викладання користується в основному вчитель для пояснення і закріплення навчального матеріалу, а засобами навчання учні для засвоєння нових знань [2]. У той же час деякі засоби використовуються як у викладанні, так і в навчанні.

Засоби викладання мають істотне значення для реалізації інформаційної та керуючої функції вчителя. Вони допомагають порушити і підтримувати пізнавальні інтереси учнів, покращують наочність навчального матеріалу, роблять його більш доступним, забезпечують більш точну і повну інформацію про

досліджуваному явищі, інтенсифікують самостійну роботу і дозволяють вести її в індивідуальному темпі. Їх можна розділити на засоби пояснення нового матеріалу, засоби закріплення і повторення і засоби контролю.

У школах сьогодні з'явилося не тільки комп'ютерне обладнання (комп'ютер і його периферійні пристрої, інтерактивне обладнання, спеціалізоване програмне забезпечення та ін.), Але і мобільні технічні засоби (мобільні класи, ноутбуки, нетбуки, планшети, смартфони та ін.). Дані технічні засоби в сукупності з дидактичними (електронними освітніми ресурсами) представляють собою інтерактивні засоби навчання (ІСО), що дозволяють активізувати навчально-пізнавальну діяльність учнів через взаємодію учасників освітнього процесу в ході інтерактивного діалогу [1].

Розглянемо термін інтерактивність і його форми.

Саме слово «інтерактивність» прийшло до нас з латинської мови від слова «interactio», що має на увазі «inter» - взаємний, між і «actio» - дія [8, с. 31]. Таким чином, інтерактивність - одна з характеристик діалогових форм процесу пізнання. Інтерактивні засоби навчання - засіб, який забезпечує виникнення діалогу, тобто активний обмін повідомленнями між користувачем і інформаційною системою в режимі реального часу.

Поява інтерактивних засобів навчання забезпечує такі нові види навчальної діяльності, як реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка інформації про досліджуваних об'єктах, явищах, процесах, передача досить великих обсягів інформації, представлених в різній формі, управління відображенням на екрані моделями різних об'єктів, явищ, процесів. Інтерактивний діалог здійснюється не тільки з навчальним, а й із засобом навчання, що функціонує на базі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

О. Г. Смолянинова розглядає три форми інтерактивності:

1. Реактивна інтерактивність: учні відповідають на те, що їм представляє програма. Послідовність завдання визначається строго (лінійна модель навчання).

Додатки такого типу в якості демонстрації або початкового знайомства з досліджуваним матеріалом.

2. Дієва інтерактивність: учні керують програмою. Вони самі вирішують, виконувати завдання в пропонованому програмою порядку або діяти самостійно в межах програми (нелінійна модель навчання). Додатки даного типу використовують гіпертекстову розмітку і мають структуру електронних довідників, енциклопедій, баз даних. Нелінійна модель ефективна при дистанційному навчанні.

3. Взаємна інтерактивність: учень і програма здатні пристосовуватися один до одного в віртуальному світі (модель «Кероване відкриття»). Модель дозволяє тому, якого навчають проводити дослідження, долаючи різні перешкоди, вирішувати окремі завдання, структурувати послідовність завдань. Зміст забезпечується мотиваційними ігровими, змагальними, дослідними елементами. Приклади додатків цього виду - ігри-пригоди, тренажери, практикуми, навчальні програми та ін. [4, с.42].

Таким чином, виходячи з того, що засоби навчання - це об'єкти, створені людиною, а також предмети природної природи, які використовуються в освітньому процесі в якості носіїв навчальної інформації та інструменту діяльності педагога і учнів для досягнення поставлених цілей навчання, виховання і розвитку [8], ми сформулювали визначення поняття «інтерактивні засоби навчання».

Інтерактивні засоби навчання - це різні об'єкти зв'язку: комп'ютер, комунікаційні технічні пристрої, програмне забезпечення та його можливості, спеціально розроблені і підібрані елементи для вирішення завдань конкретного уроку, а також види діяльності, що сприяють реалізації процесу взаємообміну діями учня і вчителя.

Отже, в даному параграфі ми розглянули проблему використання інтерактивних засобів в навчанні молодших школярів в психолого - педагогічній літературі, розкрили такі поняття як «Інтерактивність», «інтерактивне навчання»,

«інтерактивні засоби навчання». Питаннями використання інтерактивних засобів в навчанні займалися такі педагоги і вчені як Т.І. Довга, А.А. Журин, Е.О. Иванова, Т.В. Ільясов, В.В. Красильников, А.В. Осін, Н.А. Савченко, В.С. Тоіскін і інші.

Застосовуючи інтерактивні засоби і методи навчання можна домогтися нових можливостей, пов'язаних, перш за все, з налагодженням міжособистісного взаємодії шляхом зовнішнього діалогу в процесі засвоєння навчального матеріалу. Між учнями в групі виникають певні міжособистісні взаємини; і від того, якими вони будуть, багато в чому залежить успішність їх навчальної діяльності. Вміла організація взаємодії учнів на основі навчального матеріалу стає потужним фактором підвищення ефективності навчальної діяльності в цілому. Застосування інтерактивних форм і методів навчання, будується на основі освітніх цілей:

- стимулювати мотивацію і інтерес в області предметів, що вивчаються і в загальноосвітньому плані;
- підвищувати рівень активності і самостійності учнів;
- розвивати навички аналізу, критичності мислення, взаємодії, комунікації;
- зміна установок (на співпрацю, емпатію) і соціальних цінностей;
- саморозвиток і розвиток завдяки активізації розумової діяльності і диалогічному взаємодії з викладачем та іншими учасниками освітнього процесу.

Підготовка інтерактивного уроку вимагає в свою чергу застосування інтерактивних засобів навчання і знання їх характеристик. Зупинимось на цьому питанні детально.

1.2 Характеристика інтерактивних засобів навчання

В ході роботи з науковою літературою, ми виявили, що інтерактивне навчання - спосіб пізнання, заснований на діалогових формах взаємодії учасників освітнього процесу; навчання, занурене в спілкування, в ході якого в учнів формуються

навички спільної діяльності [4]. Це метод, при якому, як каже В.С Дьянченко «все навчають кожного і кожен навчає всіх».

В.П. Сергєєва, Е.К. Нікітіна, М.Н. Недвецька і ін. класифікують інтерактивні засоби (ІС) по ряду параметрів:

1. За рівнем вирішення педагогічних завдань:

-засоби, що забезпечують базову підготовку (електронні підручники, навчальні системи, системи контролю знань);

-засоби практичної підготовки (задачники, практикуми, віртуальні конструктори, програми імітаційного моделювання, тренажери);

-допоміжні засоби (енциклопедії, словники, хрестоматії, розвиваючі комп'ютерні ігри, мультимедійні навчальні заняття);

-комплексні засоби (дистанційні навчальні курси).

2. По функціям в організації освітнього процесу:

-інформаційно-навчальні (електронні бібліотеки, електронні книги, електронні періодичні видання, словники, довідники, навчальні комп'ютерні програми, інформаційні системи);

-інтерактивні (електронна пошта, електронні телеконференції);

-пошукові (каталоги, пошукові системи).

3. За типом інформації:

-електронні та інформаційні ресурси з текстовою інформацією (підручники, навчальні посібники, задачники, тести, словники, довідники, енциклопедії, періодичні видання, числові дані, програмні та навчально-методичні матеріали);

-електронні та інформаційні ресурси з візуальною інформацією (колекції: фотографії, портрети, ілюстрації, відеофрагменти процесів і явищ, демонстрації дослідів, відео екскурсії; статистичні та динамічні моделі, інтерактивні моделі; символні об'єкти: схеми, діаграми);

-електронні та інформаційні ресурси з аудіоінформацією (звукозапису віршів, дидактичного мовного матеріалу, музичних творів, звуків живої і неживої природи, синхронізовані аудіо об'єкти);

-електронні та інформаційні ресурси з аудіо-та відео (аудіо-та відео об'єкти живої і неживої природи, предметні екскурсії);

-електронні та інформаційні ресурси з комбінованою інформацією (підручники, навчальні посібники, першоджерела, хрестоматії, задачники, енциклопедії, словники, періодичні видання).

4. За формами застосування ІС в освітньому процесі:

-класні;

-позакласні

5. За формою взаємодії з учнем:

-технологія асинхронного режиму зв'язку - «offline»;

-технологія синхронного режиму зв'язку - «online» [31].

Інтерактивність містить широкий діапазон можливостей для впливу на курс і зміст інформації:

-управління об'єктами на екрані за допомогою миші;

-лінійна навігація на екрані за допомогою вертикальної прокрутки;

-ієрархічна навігація з використанням гіперпосилань;

-діалогова функція довідки, яка найбільш ефективна, якщо пристосована до миттєвого інформаційного подання;

-зворотний зв'язок, тобто реакція програми, що дає оцінку якості дій користувача, і виводять на екран, якщо подальший хід розвитку програми залежить від цієї оцінки;

-конструктивна взаємодія, тобто забезпечення програмою можливості для побудови об'єктів (цілей) на екрані;

-рефлексивної взаємодії, тобто зберігання програмою індивідуальних дій учня для подальших досліджень [3].

Розглянемо докладніше характеристику інтерактивних засобів навчання:

Інтерактивна дошка- це зручний сучасний інструмент для ефективного проведення нарад, ділових презентацій, семінарів і навчальних занять. Інтерактивна дошка - пристрій, що дозволяє лектору або доповідачу об'єднати три різних інструменту: екран для відображення інформації, звичайну маркерну дошку та інтерактивний монітор [8].

В.П. Сергєєва, виділяє загальні способи використання інтерактивних дошок в початковій школі:

- робити позначки і записи поверх виведених на екран зображень;
- використання групових форм роботи;
- спільна робота над документами, таблицями або зображеннями;
- управління комп'ютером без використання самого комп'ютера (управління через інтерактивну дошку)
- використання інтерактивної дошки як звичайної, але з можливістю зберегти результат, роздрукувати зображення на дошці на принтері і т.д .;
- зміна тексту документів, що виводяться на екран, використовуючи віртуальну клавіатуру, яка налаштовується в програмному забезпеченні дошки;
- зміна будь-яких документів або зображень на екрані, використання будь-яких позначок;
- збереженні під час уроку записи вчитель може передати будь-якому учневі, що пропустив заняття або який не встиг зробити відповідні записи в своєму зошиті;
- демонстрація роботи одного учня всім іншим учням класу;
- демонстрація картин, відеороликів, фільмів;
- створення малюнків на інтерактивній дошці без використання комп'ютерної миші;
- створення малюнків, схем і карт під час проведення уроку, які можна використовувати на наступних заняттях, що економить час на уроці [12].

Інтерактивний плакат - електронний освітній засіб нового типу, який забезпечує високий рівень залучення інформаційних каналів сприйняття

наочності навчального процесу [14]. У цифрових освітніх ресурсах цього типу інформація пред'являється не відразу, вона «розгортається» в залежності від управління впливу користувача. Інтерактивний плакат як ніякий інше засіб дозволяє варіювати рівень занурення учнів в тему.

Новизна використання інтерактивного плаката полягає в комплексному підході до застосування мультимедійних технологій при вивченні деякої щодо замкнутої теми шкільної програми. Інтерактивний плакат, виступаючи засобом реалізації прикладних методик, дійсно може зіграти визначальну роль у зміні домінуючих в школі педагогічних технологій, так як несе з собою не тільки нові способи подання освітньої інформації, але і дозволяє перейти до більш ефективних способів навчальної діяльності учнів, формам її організації.

До найбільш часто використовуваних ІС в навчальному процесі відносяться:

- електронні підручники і посібники, які демонструються за допомогою комп'ютера і мультимедійного проектора;
- інтерактивні дошки;
- електронні енциклопедії та довідники;
- тренажер і програми тестування;
- освітні ресурси Інтернету;
- DVD і CD диски з картинами та ілюстраціями;
- відео і аудіотехніка;
- інтерактивні карти і атласи;
- інтерактивні конференції та конкурси;
- матеріали для дистанційного навчання;
- науково дослідні роботи і проекти;
- дистанційне навчання.

Використання інтерактивних засобів навчання на уроках в школі дає можливість:

- Підвищити в учнів інтерес до предмету;

- підготувати до самостійного засвоєння матеріалу;
- оволодіти конкретними знаннями, необхідними для застосування у практичній діяльності;
- інтелектуально розвивати учнів;
- підготувати до самостійного засвоєння загальноосвітніх дисциплін;
- розширити види спільної роботи учнів, які забезпечують отримання дітьми комунікативного досвіду;
- підвищити різноманіття видів і форм організації діяльності учнів [19].

Уроки з використанням ІС, крім навчальних цілей з предметів, мають ще й завдання по формуванню інформаційної грамотності учнів; отримання знань, що дозволяють переробляти, осмислювати і оцінювати великі потоки сучасної інформації, і умінь користуватися і керувати нею для різних практичних цілей як інструментом освітньої діяльності і загальної культури школяра.

Мобільний клас є ідеальним середовищем для організації індивідуальної, групової та проектної роботи. Індивідуальна робота дає можливість молодшим школярам отримати своєчасну консультацію вчителя, а вчителю контролювати і своєчасно коригувати процес виконання завдання [33].

Освітня сфера змінюється відповідно до сучасних інформаційних та комунікаційними технологіями.

В процесі навчання ВД використовується:

- як звичайна дошка для звичайної роботи в класі (тільки крейда замінений електронним олівцем);
- як демонстраційний екран (показ слайдів, наочного матеріалу, фільмів) для візуалізації навчальної інформації, що вивчається;
- як інтерактивний інструмент - робота з використанням спеціалізованого програмного забезпечення, заготовленого в цифровому вигляді.

застосування ІС дозволяє здійснювати інтенсифікацію навчального процесу і організувати різні види діяльності учнів: інформаційно-навчальну; навчально-ігрову; експериментально-дослідницьку; самостійну діяльність.

Ці види діяльності орієнтуються на активне використання ІС учителем і учнями в якості інструменту пізнання і самопізнання, на самостійне уявлення і витяг знань, вчинення «мікро відкриття» в процесі вивчення навколишнього світу.

Використання ІС в навчальному процесі необхідно не стільки для підтримки традиційних форм і методів навчання, скільки для створення варіативних методик, що сприяють особистісно-орієнтованого розвитку учнів. Організація вчителем перерахованих видів діяльності із застосуванням ІС вимагає його спеціальної професійної підготовки в області практичного користування ІС і методичного їх застосування в навчальному процесі. Інтерактивні засоби використовуються в рамках реалізації інформаційно - комунікативних технологій (ІКТ).

Зупинимось на основних напрямках використання ІКТ в навчальному процесі з урахуванням методичної доцільності та можливостей засобів ІКТ:

1. здійснення цілеспрямованого пошуку інформації різних форм в глобальних і локальних мережах, тобто реєстрацію, збір, накопичення, зберігання, обробку та передачу;
2. обробка результатів пошукової діяльності;
3. здійснення управління реальними об'єктами (навчальними роботами);
4. організація і проведення комп'ютерних експериментів з віртуальними моделями;
5. здійснення автоматизованого контролю організації навчальної діяльності;
6. розробка педагогічних програмних засобів (ППЗ) різного призначення;
7. розробка методичних і дидактичних матеріалів;
8. розробка web-сайтів навчального призначення;
9. організація інтелектуального дозвілля учнів.

У навчальному процесі початкової школи всі перераховані напрямки використання ІС в тій чи іншій мірі мають місце. Найбільш широко

використовуються ІС для розробки методичних (розробки уроків, методичні рекомендації тощо) та дидактичних (ілюстративний, цікавий матеріал, картки-завдання і т.д.) матеріалів, організації інтелектуальних ігор та вікторин, розробки ППС різного призначення.

Таким чином, застосування інтерактивних технологій, інтерактивних засобів в навчанні молодших школярів, передбачає використання інформаційних засобів навчання, що принципово розширює можливості вчителя у виборі і реалізації дидактичних матеріалів, організації інтелектуальних ігор, творчих завдань і вправ, пов'язаних з комунікацією навчаються.

Мультимедійні інтерактивні комплекси істотно перевершують можливості традиційних засобів візуалізації навчального матеріалу (звичайні дошки, плакати, проектори, фільмоскопи, навчальні фільми), а також дозволяють оптимізувати систему контролю знань, що сприяє виконанню однієї з головних завдань навчання - більш повного сприйняття, засвоєння і запам'ятовування матеріалу, на ступені початкової загальної освіти - формування універсальних навчальних дій в учнів.

1.3 Особливості використання інтерактивних засобів в корекційно-розвивальній та реабілітаційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами

Правильне мовлення - найважливіша умова всебічного повноцінного розвитку дітей. Чим багатше і правильніше мовлення дитини, тим легше їй висловлювати свої думки, тим ширше можливості в пізнанні навколишньої дійсності, набагато змістовніші і повноцінніше стосунки з однолітками і дорослими, тим активніше здійснюється психічний розвиток. Тому так важливо дбати про своєчасне формування мовлення дітей, про чистоту і правильність, попереджаючи і виправляючи різні порушення, якими вважаються будь-які відхилення від загальноприйнятих норм даної мови. [6,32]

Відповідно до поглядів вітчизняних вчених (Б. Г. Ананьєв, М. М. Бахтін, А. А. Бодальов, І. А. Зимова, А. А. Леонтьєв, М. І. Лісіна, Л. А. Петровська, Т. Н. Ушакова та ін.), спілкування є одним з основних умов розвитку дитини, найважливішим компонентом формування його особистості, нарешті, провідним видом людської діяльності, спрямованим на пізнання та оцінку самого себе за допомогою інших людей. [6,8]

Організація навчання дітей з порушеннями мовлення вимагає особливого підходу, який передбачає постійну емоційну підтримку дітей на заняттях і їх інтересу до досліджуваного матеріалу. Завдання логопеда - зацікавити дитину так, щоб їй захотілося брати участь в процесі корекції мовлення. А для цього заняття повинні бути не нудними уроками, а цікавою грою. Багаторазові повторення одного і того ж матеріалу стомлюють не тільки дитину, але і дорослого. Тільки в логопедії від повторень нікуди не дітися, особливо коли потрібно відпрацювати правильний артикуляційний уклад, навчити дитину чути, впізнавати звук, а потім і правильно його вимовляти. В окремих випадках важко дається постановка звуку і кожен, навіть самий незначний крок вперед коштує великих зусиль. А якщо етап автоматизації звуку розтягується на тривалий час, тоді вчителю - логопеду доводиться довго і наполегливо шукати той матеріал, який урізноманітнює заняття, щоб вони не набридли малюкові. Адже тільки позитивна мотивація буде сприяти ефективній роботі, що призведе згодом до бажаного результату. [10,56]

Виникає питання, в якій же формі можна піднести дитині мовленнєвий матеріал, зацікавити її, викликати бажання знову і знову повторювати вже знайомі, але такі складні і не завжди доступні правильному виголошенню слова?

Згадайте, як загоряються очі у малюків, коли Ви говорите: «А зараз ми пограємо в цікаву гру!». Не треба бути тонким психологом, щоб зрозуміти, яке величезне і особливе місце займає гра в житті дитини. Велике значення гри надавав А. С. Макаренко: «У дитини є пристрасть до гри, і треба її задовольняти. Треба не тільки дати йому час пограти, але треба просочити цією грою все його

життя. Усе його життя - це гра». [24,36] Тому в арсеналі кожного логопеда безліч наочних посібників, демонстраційних і роздаткових матеріалів, ігор.

Але останнім часом одним з найефективніших засобів корекції мовлення стало застосування ІКТ технологій.

Проведені психолого-педагогічні та дидактичні дослідження в сфері загальної освіти (А.Я. Ваграменко, А.А. Кузнєцов, Е.С. Полат) і спеціальної освіти (О.І. Кукушкіна, А.В. Запорожець) показують, що методики навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій володіють необхідним потенціалом, так як здатні забезпечити:

- Індивідуалізацію навчання,
- Адаптацію до здібностей, можливостям і інтересам учнів,
- Розвиток їх самостійності,
- Підвищення ефективності корекційно-освітнього процесу.

Тобто можна говорити про те, що включення інтерактивних засобів навчання в корекційний процес сприяє формуванню нового розвиваючого середовища навчання дітей з особливими освітніми потребами. Ці кошти актуальні, ефективні і дають дитині можливість експериментувати, синтезувати отримані знання, розвивати творчі здібності, мова і комунікативні навички, що дозволяє йому успішно адаптуватися спочатку в школі, а потім в подальшому житті. [5,68]

У державному стандарті початкової освіти розвитку мовлення приділено велику увагу. Мовленнєвий розвиток виділено в окрему освітню галузь, що включає володіння мовою як засобом спілкування і культури; збагачення активного словника, розвиток зв'язного, граматично правильного мовлення; розвиток мовного творчості; розвиток звукової культури мовлення, фонематичного слуху; формування звукової аналітико-синтетичної активності.

Результати моніторингових досліджень щодо виявлення мовленнєвих порушень свідчать про те, що у багатьох дітей молодшого шкільного віку відзначаються порушення всіх сторін мовлення: і звукової, і смислової сторони. У

дітей спостерігаються порушення звуковимови, фонематичного слуху, граматичної будови мови, обмежений словниковий запас слів, порушення причинно-наслідкових зв'язків. Їм складно ставити питання, вислуховувати співрозмовника, висловлювати свою точку зору. Увага дітей з мовленнєвими порушеннями нестійка, відзначаються труднощі запам'ятовування.

Особливості розвитку сучасних дітей свідчать про те, що вони відрізняються від їхніх однолітків минулого століття і потребують сучасного підходу в вихованні, корекції і розвитку. Щоб зацікавити їх, зробити навчання усвідомленим, потрібні нестандартні підходи, нові методи. Вирішити це завдання можна за допомогою інтерактивних технологій навчання. [7, с.112]

Комп'ютеризація проникла практично в усі сфери життя і діяльності сучасної людини. Тому впровадження комп'ютерних технологій в освіту - логічний і необхідний крок у розвитку сучасного інформаційного світу в цілому.

Вважаємо за можливе використання інтерактивних технологій при формуванні лексико-граматичних категорій і зв'язного мовлення.

Програма "Ігри для Тигри" передбачає можливість індивідуальної настройки параметрів, відповідних справжньому рівню та зону найближчого розвитку дитини. Вправи програми містять завдання зростаючої складності, що дозволяє вибрати завдання, відповідне реальному рівню розвитку дитини і побудувати корекційну роботу відповідно до індивідуальної корекційно-освітньої програмою.

Комп'ютерна логопедична програма "Ігри для Тигри" представляє користувачеві об'єктивну оцінку результатів діяльності в трьох варіантах: візуально, в звуковому і цифровому вигляді.

Барвисті малюнки, об'ємне зображення, анімація об'єктів, звукове та музичний супровід роблять програму привабливою для дітей.

Всі вправи програми побудовані в ігровій формі, при цьому створюється проблемна ситуація, вирішення якої проводиться доступними дитині засобами і можливостями програми. В процесі роботи над вправами дитина, граючи,

допомагає комп'ютерному герою тигреня виконати завдання і разом досягти необхідного результату. З боку комп'ютера виступає не знеособлена програма, а веселий і забавний комп'ютерний герой Тигреня, який пояснює дитині мета і правила виконання пропонованого завдання, допомагає його виконати, дає підсумкову або проміжну оцінку виконаної дії. Це створює позитивну мотивацію при роботі з програмою, так як дитині цікаво спілкуватися з комп'ютерним героєм.

У процесі корекційної логопедичної роботи відбувається розвиток словника і граматичної будови мови, але найчастіше при традиційній системі навчання дитина не може застосувати отримані знання в ситуації спілкування. Спілкування з комп'ютерним героєм програми тигреня сприяє розвитку власне комунікативних навичок у дітей за рахунок того, що спеціально побудовані і підібрані завдання спонукають дитину вступити з ним в діалог.

Комп'ютерна логопедична програма "Ігри для Тигри" проста в управлінні. Вона має доступний інтерфейс з спливаючими підказками. Таким чином, не потрібно спеціального навчання роботи з програмою, а призначені для користувача навички здобуваються безпосередньо в процесі її застосування. Простота користування програмою є необхідною умовою при роботі з дітьми дошкільного віку, так як комп'ютер не повинен ставати для дитини-дошкільника предметом вивчення [35, 104].

Комп'ютер, будучи найсучаснішим інструментом для обробки інформації, може служити і потужним технічним засобом навчання і грати роль незамінного помічника у вихованні та загальному психічному розвитку дошкільнят.

Застосування комп'ютерних технологій в процесі корекції загального недорозвинення мови в дітей дошкільного віку дозволяє поєднувати корекційні і навчально-розвиваючі завдання логопедичного впливу, враховувати закономірності та особливості психічного розвитку дошкільників.

Сучасні технічні пристрої, дозволяють проектувати принципово нові педагогічні технології, що сприяють активізації та ефективному функціонуванню компенсаторних механізмів з метою корекції різних порушень мовлення.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЮЧОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

2.1 Виявлення рівня сформованості регулятивних універсальних навчальних дій у молодших школярів

Емпіричне дослідження проводилося на базі центру дитячого розвитку у місті Херсон. У дослідженні брало участь 17 школярів (з них 7 дівчаток, 10 хлопчиків).

Експериментальна робота включає в себе три етапи:

I етап - констатуючий експеримент,

II етап - формуючий експеримент,

III етап - контролюючий експеримент.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та експериментальне підтвердження умов використання інтерактивних засобів в процесі корекційно-розвиваючої та реабілітаційної роботи з молодшими школярами з ООП.

При проведенні дослідження дотримувалися умови висунутої гіпотези:

1. Враховується актуальний рівень сформованості регулятивних УНД у молодших школярів.
2. В процесі корекційно-розвиваючої роботи з молодшими школярами використовуються різноманітні інтерактивні засоби.
3. Інтерактивні засоби застосовуються на кожному етапі корекційно-розвиваючої та реабілітаційної роботи в певній системі і послідовності.

За основу відстеження динаміки результатів навчання молодших школярів ми взяли регулятивні УНД так як, вони займають важливе місце у формуванні вміння вчитися, забезпечують організацію, регулювання та корекцію навчальної діяльності.

Регулятивні дії забезпечують учням організацію їх навчальної діяльності та привносять певний вклад в оптимізацію власної навчальної діяльності учня.

Констатуючий експеримент.

Мета констатуючого експерименту: виявлення актуального рівня сформованості регулятивних УНД у молодших школярів, можливостей використання ІСО відповідно до бази практики.

Для реалізації поставленої мети вирішувалися наступні завдання:

1. Вивчити можливості використання ІСО відповідно до бази практики.
2. Підібрати матеріали для діагностики регулятивних УНД у молодших школярів.
3. Визначити критерії та показники сформованості регулятивних УНД у молодших школярів.
4. Відібрати ІСО молодших школярів для підтвердження умов, висунутих гіпотезою дослідження.

В рамках першого завдання ми вивчили можливості використання ІСО відповідно до бази практики. В ході анкетування вчителя з'ясувалося, що кабінет початкових класів обладнаний інтерактивною дошкою, можливості якої в навчанні використовувалася не в повному обсязі, тільки для показу презентацій, тому в ході формуючого експерименту ми розширили її функції.

В ході роботи з інтерактивною дошкою здійснювалася робота з «конспектом» заняття як на традиційній дошці; запускалися на комп'ютері різні додатки (програми) і керували ними з поверхні дошки; проводилась робота з графічними та відеоматеріалами; здійснювався вихід в Інтернет і перегляд сайтів; нанесення коментарів на виведенні матеріали (при цьому всі зроблені записи зберігалися в пам'яті комп'ютера).

В рамках другого завдання ми підібрали матеріали для діагностики регулятивних УОД у молодших школярів - методики: «Зразок і правило» А. Л. Венгера, «Корректура проба» тест Б. Бурдона, «Проба на увагу» П. Я. Гальперіна і С. Л. Кабільніцкой.

В рамках третього завдання визначили критерії та показники сформованості регулятивних УНД у молодших школярів.

Критерії сформованості регулятивних УНД:

- учень здійснює дію за зразком;
- вміє ставити мету, і зберігає її до завершення певної діяльності;
- знаходить допущені помилки і виправляє їх за вказівкою вчителя або батьків;
- адекватно сприймає результат своєї діяльності;
- представляє проміжні і кінцеві результати;
- аналізує можливі помилки, розуміє причини свого неуспіху і коригує свої дії;
- вдосконалює критерії оцінки і користується ними в ході оцінки та самооцінки (в діалозі з учителем).

Діагностична основа дослідження і критерії сформованості регулятивних УНД дозволили описати їх рівні:

Високий рівень: навчаються в процесі виконання завдання; вміють здійснювати дію за зразком; зберігають задану ціль; легко бачать зазначену помилку і виправляють її за вказівкою дорослого; контролюють свою діяльність за результатом; спокійно і адекватно розуміють, і сприймають оцінку дорослого і однолітка.

Середній рівень: навчаються, але припускаються помилок при здійсненні дії за зразком; не завжди вміють зберігати задану ціль; не завжди бачать зазначену помилку і виправляють її за вказівкою дорослого; іноді відволікаються, не завжди контролюють свою діяльність за результатом; не завжди спокійно і адекватно розуміють оцінку дорослого і однолітка.

Низький рівень: погано навчаються в процесі виконання завдання; вміють здійснювати дію за зразком, завжди припускаються помилок; не вміють зберігати задану ціль; не бачать зазначену помилку, виправляють її під контролем

дорослого; насилу контролюють свою діяльність за результатом; неадекватно розуміють і сприймають оцінку дорослого і однолітка.

В рамках четвертого завдання констатуючого етапу ми відібрали ІСО молодших школярів для підтвердження умов, висунутих гіпотезою дослідження: презентації до уроків, для вирішення завдань вивчення, закріплення навчального матеріалу, актуалізації знань учнів, контролю знань, умінь, дидактичні ігри та ін.

На етапі констатуючого експерименту для діагностики сформованості регулятивних універсальних навчальних дій у молодших школярів нами використовувалися методики: «Зразок і правило» А. Л. Венгера, «Корректурная проба» тест Бурдона, «Проба на увагу» П. Я. Гальперіна і С. Л. Кабільницькой [29].

В результаті обробки діагностики «Зразок і правило» (А. Л. Венгер) виявлено, що високий рівень сформованості вміння керуватися системою умов завдання мають 10 учнів (59%), середній рівень показали 4 осіб (24 %), за результатами дослідження низький рівень вміння керуватися системою умов задачі проявився у 3 осіб (17%). При виконанні діагностичних завдань ці діти постійно просили допомоги, що говорить про відсутність вміння визначати мету роботи і приймати умови вирішення навчального завдання.

За підсумками даної діагностики складена діаграма (рис 1)

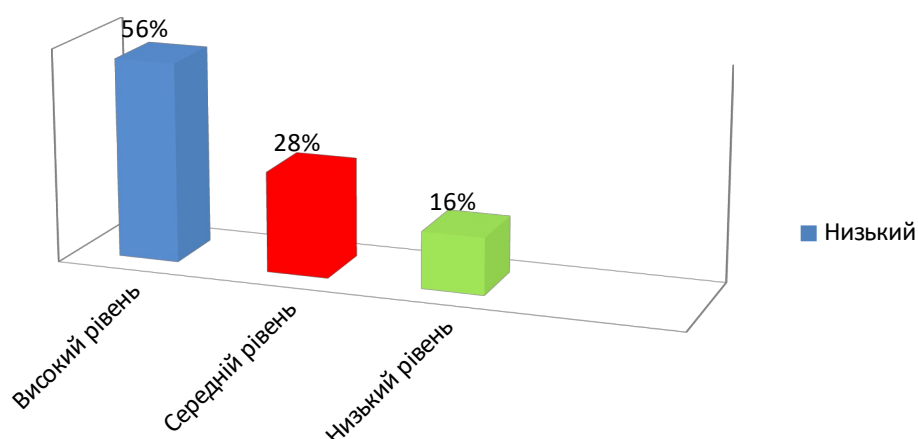

Рис. 1 - Розподіл учнів за рівнем сформованості регулятивних УНД (методика «Зразок і правило»)

Далі використовувалася методика «Корректура проба» тест Б. Бурдона. Методика призначена для оцінки обсягу, концентрації і стійкості уваги. Тест проводиться за допомогою спеціальних бланків з рядами розташованих у випадковому порядку букв (цифр, фігур), або газетний текст. Випробуваний, переглядаючи бланк, ряд за рядом, викреслює зазначені в інструкції літери або знаки.

Аналіз даних показує, що високий рівень концентрації уваги мають всього 4 учнів (24%). Це свідчить про те, що більшість молодших школярів, що брали участь в дослідженні, мають низьким рівнем концентрації уваги, тобто не можуть зосередитися на виконанні завдання, швидко відволікаються, а значить не можуть успішно вирішити поставлене навчальне завдання. У 5 учнів середній рівень (29 %) низький рівень у 8 осіб, що відповідає 47%.

Ці дані відображені за допомогою діаграми (рис. 2)

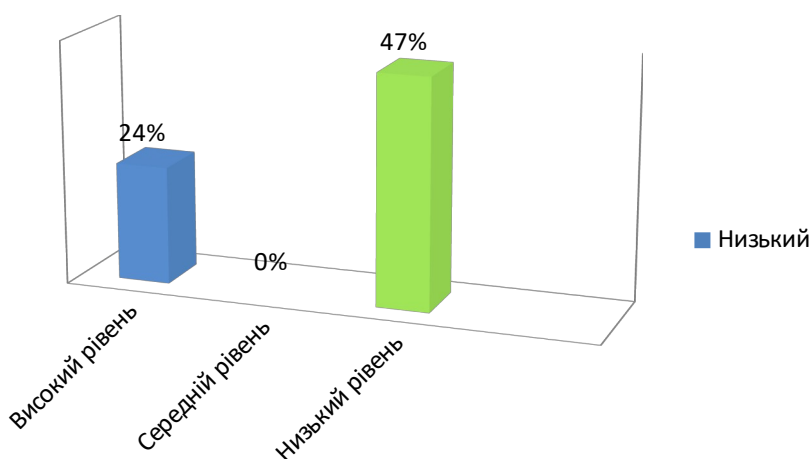

Рис. 2 - Розподіл учнів за рівнем сформованості регулятивних УНД (методика «Корректура проба»)

Мета третьої діагностичної методики: виявити рівень сформованості уваги і самоконтролю учнів (методика «Проба на увагу» П. Я. Гальперін і С. Л. Кабільницька).

Високий рівень сформованості уваги і самоконтролю має лише 1 людина (6%), середній рівень 5 осіб (30%), низький рівень 11 осіб (64%).

В цілому дослідження за даною методикою показало, що в учнів переважає низький рівень, що свідчить про те, що дія уваги і контролю у більшості слабо або зовсім не сформоване.

Ці дані відображені за допомогою діаграми (рис. 3)

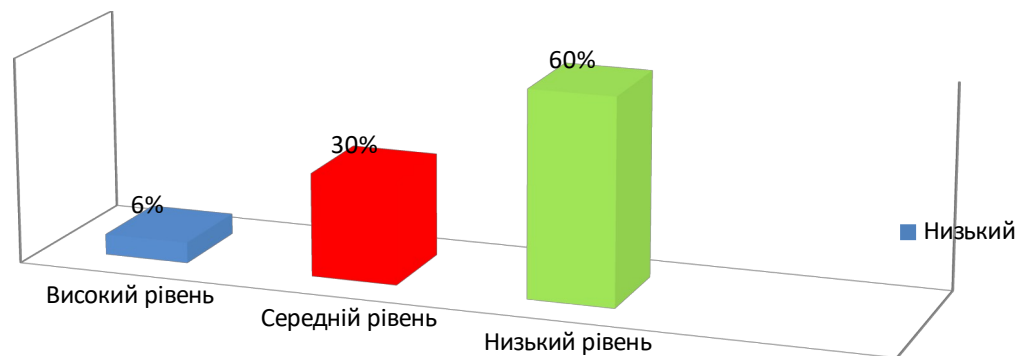

Рис. 3 - Розподіл учнів за рівнем сформованості регулятивних УНД (методика «Проба на увагу»)

Таким чином, на етапі констатуючого експерименту, враховуючи дані по діагностиці регулятивних УНД, ми виявили, що 4 учнів (24%) мають високий рівень сформованості регулятивних УНД, 12 учнів (68%) - середній рівень і один учень (8%) мають низький рівень сформованості регулятивних УНД.

За результатами проведення діагностик складена діаграма (рис. 4).

Можна зробити висновок, що загальний рівень сформованості регулятивних УНД середній, це досить високі показники, оскільки зміст параметрів в процесі навчання ускладнюється, вчитель не повинен зупинятися на досягнутому. Для учнів, що показали низькі рівні характерним є відволікання на уроках, робота під контролем вчителя, завищена або занижена оцінка власної діяльності і роботи однокласників.

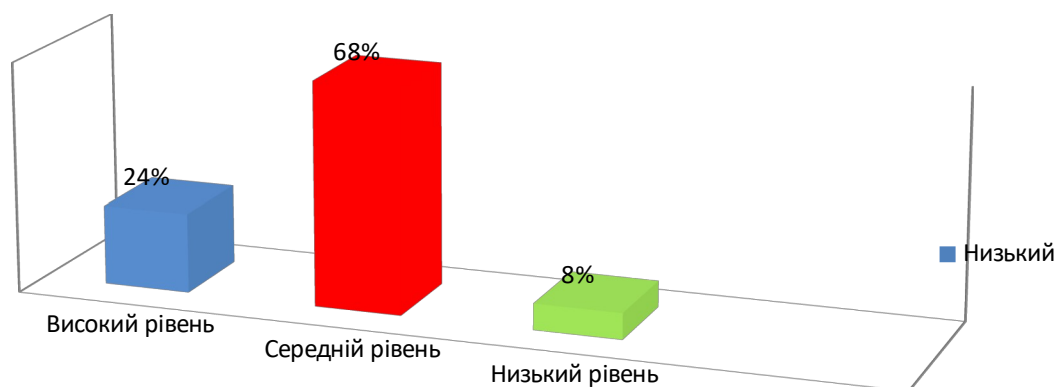

Рис. 4 - Розподіл учнів за рівнем сформованості регулятивних УНД на етапі констатуючого експерименту

На підставі отриманих даних діагностики регулятивних універсальних навчальних дій відповідно до висунутої гіпотези дослідження проведено формуючий експеримент.

Мета формуючого експерименту: підтвердження умов використання інтерактивних засобів в процесі навчання молодших школярів.

Нами висунуто педагогічні умови, які стали основою для проведення формуючого експерименту:

1. Враховується актуальний рівень сформованості регулятивних УНД у молодших школярів.
2. В процесі навчання молодших школярів використовуються різноманітні інтерактивні засоби.
3. Інтерактивні засоби застосовуються на кожному етапі корекційно-розвиваючої та реабілітаційної роботи в певній системі і послідовності.

Для формування регулятивних УНД ми використовували такі методи і прийоми, як пояснення, вправу, цілепокладання, планування, прогнозування, контроль, корекція, само - і взаємооцінка, форми роботи - парна, групова, колективні. В ході застосування даних методів застосовувалися інтерактивні засоби:

1. комп'ютер

2. сканер
3. інтерактивна дошка.

Дані інтерактивні засоби використовувалися на різних етапах занять в певній системі і послідовності, відповідно до поставлених мети і завдань, враховувалася тема, дидактична мета, отже його тип, етап, рівень сформованості регулятивних УНД в учнів.

Перейдемо до аналізу результатів експериментальної діяльності по формуванню регулятивних УНД у молодших школярів в процесі навчання.

2.2 Аналіз результатів експериментальної діяльності по використанню інтерактивних засобів в процесі навчання молодших школярів

За підсумками експерименту, що констатує проведено контрольний експеримент.

Мета контрольного експерименту: виявлення змін рівня сформованості регулятивних УНД з метою підтвердження умов висунутої гіпотези дослідження.

При повторному проведенні методики «Зразок і правило» (А. Л. Венгер) нами виявлено, що 11 учнів складають високий рівень (65%), решта (35%) показали середній рівень сформованості регулятивних УНД і тих, що навчаються з низьким рівнем не виявлено. Ці дані відображені за допомогою діаграми (рис. 5).

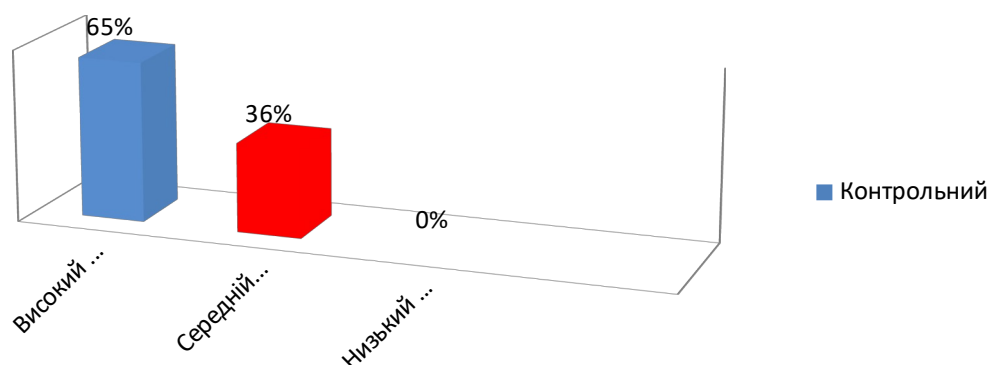

Рис. 5 Розподіл учнів за рівнем сформованості регулятивних УНД на етапі контрольного експерименту (Методика «Зразок і правило»)

За підсумками проведення методики «Корректура проба» тест Б. Бурдона, виявлено, що в класі низький рівень у 2 учнів, що склало 12% від загальної кількості учнів. У 6 учнів - середній рівень (35%), у 9 учнів (53%) виявився високий рівень сформованості регулятивних УНД. Можна говорити про позитивну динаміку результатів.

Ці дані відображені за допомогою діаграми (рис. 6).

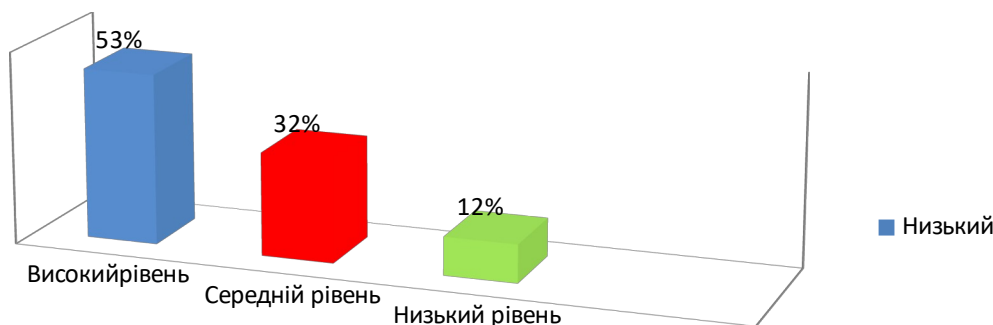
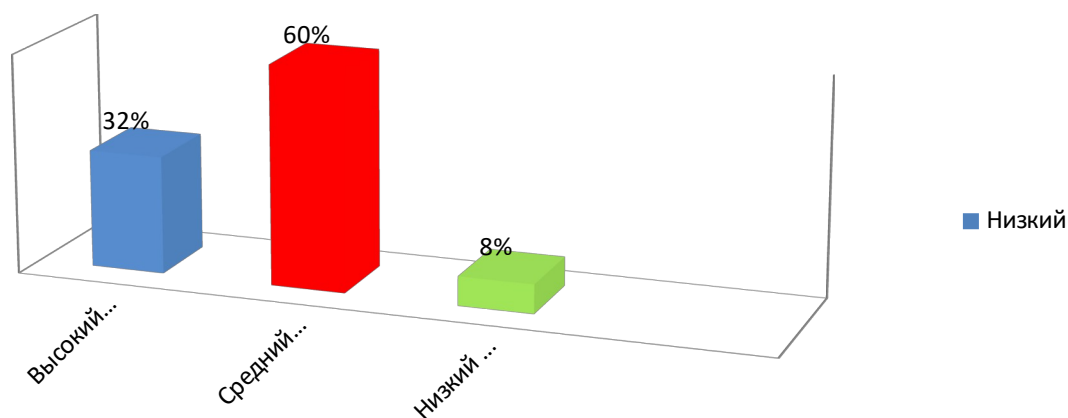

Рис. 6- Розподіл учнів за рівнем сформованості регулятивних УНД на етапі контрольного експерименту

(Методика «Корректура проба»)

Також при проведенні повторної методики методика «Проба на увагу», виявлено, що високий рівень сформованості уваги і самоконтролю мають 6 осіб (35%). Середній рівень проявився у 10 осіб (60%), низький рівень складають 1 людина (5 %).

Ці дані відображені за допомогою діаграми (рис. 7).

Рис. 7 - Розподіл учнів за рівнем сформованості регулятивних УНД на етапі контрольного експерименту

За результатами проведення трьох діагностичних методик («Зразок і правило» А. Л. Венгера, «Корректурная проба», «Проба на увагу» на контрольному експерименті нами складена зведена таблиця (Додаток 4).

Порівняльний аналіз результатів діагностики показує, що простежується позитивна динаміка висунутих гіпотезою умов, тому що високий рівень підвищився на 4 чоловік і склав 10 учнів, середній проявився у 7 учнів, низький рівень в учнів не виявився. (За результатами трьох методик)

Таким чином, ми експериментально підтвердили умови гіпотези дослідження: процес навчання молодших школярів при використанні інтерактивних засобів буде ефективний, якщо: враховується актуальний рівень сформованості регулятивних УНД у молодших школярів; в процесі навчання молодших школярів використовуються різноманітні інтерактивні засоби; інтерактивні засоби застосовуються на кожному етапі уроку в певній системі і послідовності.

2.3 Характеристика педагогічних умов використання інтерактивних засобів, в процесі корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

Розглянувши теоретичні основи використання інтерактивних засобів в роботі з молодшими школярами з ООП в першому розділі, обґрунтуємо умови використання ІС в процесі навчання.

Такі педагоги і вчені як Е.А. Бондаренко, А.А. Журин, Т.М. Коджаспирова, А.В. Смирнов, Т.І. Довга, М.А. Петрова, відзначають, що використання інтерактивних засобів навчання забезпечує одночасне виконання декількох дидактичних функцій - інформаційної, інтерактивної, управлінської. Реалізація інформаційної функції забезпечує передачу навчальної інформації в аудіовізуальній формі, дозволяє формувати наочне уявлення про явище чи процесі, підвищує інформаційну щільність навчальних занять, активізує процес сприйняття матеріалу учнями та їх увагу, створює емоційне ставлення до навчальної інформації.

Інтерактивна функція ІСО полягає в організації інтерактивної взаємодії учнів між собою, учителем і технічними засобами навчання, за допомогою яких забезпечуються різноманітні способи ведення навчального діалогу, можливість вибору варіантів навчального матеріалу і режиму роботи з учнями. Управлінська функція ІСО надає можливість не тільки активізувати увагу учнів, а й підготувати їх до вивчення навчального матеріалу, а також здійснити зворотний зв'язок з метою контролю і корекції отриманих знань. Реалізація цієї функції в навчанні дозволяє управляти психологічними процесами (відчуття, сприйняття, осмислення, запам'ятовування), що позитивно впливає на засвоєння учнями навчальної інформації.

Застосування інтерактивних засобів буде ефективним, якщо вчитель максимально реалізує вищевказані функції в навчальному процесі. Це, в свою чергу, можливо при оптимальному поєднанні апаратного і програмного

забезпечення ІСО і створенні вчителем умов для активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці.

У процесі відбору технічних пристроїв і дидактичних посібників необхідно спиратися на їх специфічні особливості і чітко реалізувати зазначені функції в рішенні освітніх завдань уроку. У зв'язку з цим можна стверджувати, що інтерактивні засоби навчання є багатофункціональним інструментом навчального процесу. Їх використання в поєднанні з різними комп'ютерними програмами розширює дидактичні можливості застосування цих засобів в навчальному процесі.

Використання інтерактивного навчання, вважає Д.А. Махотін, має включати дії, які допомагають учням розвивати оцінне і критичне мислення, практикуватися на реальних завданнях і у виробленні рішень, набути навичок, необхідних для подальшої ефективної роботи по аналогічних проблем. Автор виділяє такі характерні риси інтерактивного навчання:

По-перше, це взаємодія учнів між собою і викладачем (безпосередньо або опосередковано), яка дозволяє реалізовувати в навчанні ідеї взаємонавчання і колективної розумової діяльності.

По-друге, це процес спілкування «на рівних», де всі учасники такого спілкування зацікавлені в ньому і готові обмінюватися інформацією, висловлювати свої ідеї та рішення, обговорювати проблеми і відстоювати свою точку зору. Слід зауважити, що саме це відображає комунікативну сторону інтерактивного навчання, в тому числі і з використанням сучасних інформаційних технологій.

По-третє, це навчання «реальності», тобто навчання, засноване на реальних проблемах і ситуаціях навколишньої дійсності. У тому випадку, якщо це навчання не є таким, то його не можна в повній мірі вважати інтерактивним, так як нецікаве (неактуальне, не потрібне в даний момент) навчальне завдання ніколи не викличе взаємний особистісний відгук для активного спілкування і відповідно приросту особистого досвіду кожного суб'єкта навчання.

О.Г. Смолянина стверджує, що «суть процесу інтерактивного навчання полягає в тому, що педагог проявляє допомогу учню в доповненні знань з метою усунення конкретної проблеми».

На думку Н.А. Виноградової, обов'язковими умовами організації інтерактивного навчання є:

- довірчі, позитивні відносини між учителем і учнями;
- демократичний стиль спілкування;
- співпраця в процесі навчання між учителем і учнями, учнями між собою;
- опора на особистий досвід, включення в навчальний процес яскравих прикладів, фактів, образів;
- різноманіття форм і методів подання інформації, форм діяльності учнів, їх мобільність;
- включення зовнішньої і внутрішньої мотивації діяльності учнів, використання методів інтерактивного навчання.

До методів інтерактивного навчання в науковій літературі відносяться: евристична бесіда, метод дискусії, «мозковий штурм», метод «круглого столу», метод «ділової гри», тренінг, «велике коло», «кейс метод», дидактичні ігри. Інтерактивні методи навчання дозволяють впровадити в процес навчання ефективне спілкування, що передбачає залучення учнів до навчання в якості активного учасника, а не слухача або спостерігача. До них слід віднести: - метод «модерації», який дозволяє «змусити» людей діяти в одній команді для розробки в найкоротші терміни конкретних реалізованих пропозицій, націлених на вирішення проблеми; - метод «Кейсів» (Casestudy) - метод аналізу ситуацій (учні та викладачі беруть участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій і завдань, взятих з реальної практики); - презентація.

Сучасні комп'ютерні телекомунікації дозволяють учасникам вступати в «живий» (інтерактивний) діалог (письмовий або усний) з реальним партнером, а також уможливають «активний обмін повідомленнями між користувачем і інформаційною системою в режимі реального часу».

Тому інтерактивні методи - сучасні, але вже широко відомі і активно досліджувані методи навчання [1, с. 14].

Розглядаючи потенціал сучасних інтерактивних засобів навчання [1], виділимо умови використання ІСО в навчанні:

- реалізація інтерактивного діалогу і взаємодія учасників освітнього процесу;

- поліпшує сприйняття складних для розуміння процесів або абстрактних понять з використанням динаміки пред'явлення інформаційних об'єктів на екрані і образності використовуваних в них засобів мультимедіа;

- гнучке управління навчальним процесом як безпосередньо в прямому контакті з учителем на уроці, так і в віртуальному;

- інтегрованні електронні мультимедійні навчальні матеріали, тренажери і перевірені завдання, що створюють один педагогічний засіб [6].

Інтерактивні засоби навчання розвиваються дуже динамічно, відбуваються великі зміни в технологіях доступу до мережі Інтернет, зростає швидкість передачі даних і підвищується доступність мережі Інтернет, розширюється діапазон мобільних пристроїв [3].

Як відзначають Є.І. Віштинецкий і А.О. Кривошеєв, використання застосовуваних у сфері освіти ІКТ має ставити собі за мету реалізацію наступних завдань, таких як:

- підтримка та розвиток системності мислення учня;

- підтримка всіх видів пізнавальної діяльності того, хто навчається в придбанні знань, розвитку і закріпленні навичок і умінь;

- реалізація принципу індивідуалізації навчального процесу при збереженні його цілісності.

Інтерактивний - означає, вміння взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-ким (людиною) або чим-небудь (наприклад, персональним комп'ютером). Таким чином, інтерактивне навчання - це, в першу, діалогове навчання, в процесі якого існує зв'язок між педагогом і учнем.

Відмінні риси даної взаємодії полягають в наступному:

- знаходження суб'єктів освіти в одному смисловому просторі;
- колективне поглиблення в проблемну область розв'язуваної задачі, тобто включення в загальний творчий простір;
- злагожденість в підборі засобів і способів реалізації рішення задачі;
- колективні входження в близький емоційний стан, переживання співзвучних емоцій, супутніх прийняттю і виконанню поставлених завдань.

Зміст інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що майже всі без винятку учні стають залученими в процес пізнання, вони мають можливість розуміти і усвідомлювати з приводу того, що вони розуміють і знають [2, с. 74]. Колективна робота учнів, в процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, думками, методами роботи. При цьому, все це відбувається в обстановці доброзичливості і взаємної допомоги, що дає можливість не тільки здобувати нові знання, а й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високі форми кооперації і співробітництва.

Дуже часто, учень потребує допомоги і поясненнях, при цьому середовище віртуального навчання і мультимедіа-технології як раз і є тими «помічниками», які зможуть допомогти в ідентифікації певних труднощів [2, с.48].

Основні переваги інтерактивних форм навчання:

- формування активно-пізнавальної та розумової роботи учнів;
- залучення учнів в процес пізнання, освоєння нового матеріалу не в якості бездіяльних слухачів, а в якості активних учасників розмови;
- формування умінь і навичок критичного мислення;
- підвищення мотивації до дослідження дисциплін, навчального плану;
- формування сприятливої, творчої атмосфери на уроці;
- формування регулятивних компетенцій в учнів;

-зниження частини традиційної аудиторної діяльності та підвищення обсягу самостійної роботи учнів;

-формування умінь і здібностей володіння передовими технічними засобами і технологіями обробки даних;

-розвиток умінь і навичок самостійно виявляти дані і визначати рівень їх достовірності;

-інтерактивні технології гарантують безперервний контакт учнів з педагогом.

Таким чином, суть процесу інтерактивного навчання полягає в тому, що педагог надає учневі допомогу в доповненні знань з метою вирішення конкретної проблеми. У інтерактивного навчання безліч переваг в порівнянні з іншими видами навчання.

ІСО можуть бути використані на будь-якому етапі уроку:

1. Для позначення теми уроку.
2. На початку уроку за допомогою питань по темі, що вивчається, створюючи проблемну ситуацію.
3. Як супровід пояснення вчителя (презентації, формули, схеми, малюнки, відеофрагменти тощо)
4. Для контролю учнів.

Підготовка подібних уроків вимагає ще ретельнішої підготовки, ніж в звичайному режимі. Складаючи урок з використанням ІС, необхідно продумати послідовність технологічних операцій, форми і способи подачі інформації на великий екран. Ступінь і час мультимедійної підтримки уроку можуть бути різними: від декількох хвилин до повного циклу.

Виділяють наступні можливості використання ІС в класі: використання розвиваючих комп'ютерних програм, можливості комп'ютера дозволяють збільшити обсяг пропонованого для ознайомлення матеріалу.

Використання таких програм дозволяє не тільки збагачувати знання, а й використовувати комп'ютер для більш повного ознайомлення з предметами і

явищами, що знаходяться за межами, власного досвіду дитини. Підвищувати креативність дитини; вміння оперувати символами на екрані монітора, сприяє оптимізації переходу від наочно-образного до абстрактного мислення; використання творчих і режисерських ігор створює додаткову мотивацію при формуванні навчальної діяльності; індивідуальна робота з комп'ютером збільшує число ситуацій, вирішити які дитина може самостійно.

Таким чином, умовами використання ІСО в навчанні молодших школярів є:

1. Суб'єктивні умови:

- наявність у суб'єкта діяльності вираженої потреби і стійких мотивів її здійснення, прийняття ним мети і програми діяльності;

- досвід організації та здійснення діяльності: теоретична підготовленість, сформованість умінь і практичних дій, і операцій;

- відповідність змісту і характеру діяльності індивідуальним особливостям суб'єкта;

- Емоційно-психологічний і фізичний стан суб'єкта діяльності.

2. Об'єктивні умови:

2.1. організаційні та середовищні:

- переконлива мотивація і чітка постановка мети діяльності, раціональне планування, організація контролю, об'єктивна оцінка;

- сприятливий морально-психологічний клімат в класі;

- відповідність прийнятим нормам виробничо-побутові та санітарно-гігієнічні умови діяльності;

2.2. ресурсні умови:

- матеріально-технічне забезпечення діяльності;

- інформаційне забезпечення діяльності;

- кадрове забезпечення діяльності: компетентні керівники і організатори, співвиконавці, виконавці. [36]

На уроках створюються такі умови взаємодії, які психологічно мотивують в учнів потребу висловлюватися відверто і прямо.

У молодших школярів формується розгорнута навчальна діяльність через освоєння організаційними, логічно-мовленнєвими, пізнавальними і контрольньо-оцінними вміннями і навичками, особистий досвід культури поведінки в соціальному та природному оточенні, співпраці в різних видах діяльності.

Виходячи з вищевикладеного випливає, що процес навчання молодших школярів, при використанні інтерактивних засобів буде ефективний, якщо в навчанні молодших школярів використовуються різноманітні інтерактивні засоби (інтерактивна дошка, сканер, комп'ютер), які застосовуються на кожному етапі уроку в певній системі і послідовності і виконують функції відповідно до мети навчання.

В ході виконаної роботи ми теоретично обґрунтували і експериментально підтвердили педагогічні умови використання інтерактивних засобів, в процесі корекційно-розвиваючої та реабілітаційної роботи з молодшими школярами, розкрили теоретичні основи процесу використання інтерактивних засобів в навчанні молодших школярів.

У змісті роботи охарактеризовані можливості використання інтерактивних засобів в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Виявлено та експериментально підтверджені педагогічні умови використання інтерактивних засобів в навчанні молодших школярів, а саме: необхідність врахування актуального рівня сформованості регулятивних універсальних навчальних дій; використання інтерактивних засобів навчання, спрямованих на розвиток психомоторних функцій дітей; системність застосування інтерактивних технологій у корекційному та навчальному процесах; застосування індивідуального підходу у виборі інтерактивних засобів навчання, розвитку та корекції.

Провівши теоретичний аналіз по темі, ми прийшли до висновку, що молодший шкільний вік є етапом істотних змін у фізіологічному і психічному розвитку. Формуються на даному ступені навички забезпечують не тільки подальший розвиток дитини, а й активне сприйняття, і осмислення поточної повсякденному житті. При цьому в даний час велику роль в підготовці школярів відіграє використання в навчанні інтерактивних засобів, в тому числі для формування універсальних навчальних дій.

Застосування технологій інтерактивного навчання, дозволяє вчителю з'єднати діяльність кожного школяра: виникає ціла система взаємодій, таких як, вчитель - учень, вчитель - клас, учень - клас, учень - учень, група - група, а також зв'язати його навчальну діяльність і міжособистісне пізнавальне спілкування.

Проведена експериментальна діяльність включала в себе три етапи: констатувальний етап експерименту, формувальний етап експерименту та контрольний етап експерименту. В ході першого етапу ми виявили вихідний рівень сформованості регулятивних універсальних навчальних дій у молодших школярів; побачили, що переважаючим є середній рівень. В ході другого етапу проводили роботу, спрямовану на підвищення рівня сформованості регулятивних універсальних навчальних дій у молодших школярів; при цьому спиралися на положення, висунуті в гіпотезі. Використовували різноманітні методи і форми роботи на кожному етапі уроку, а також урок будувався з урахуванням актуального рівня розвитку регулятивних універсальних навчальних дій.

В ході третього етапу виявили зміни, що відбулися в рівнях сформованості регулятивних універсальних навчальних діях у молодших школярів: високий рівень став переважним, відбулися зміни в кількості дітей, які перебувають на високому, середньому і низькому рівнях. Позитивна динаміка досліджуваних показників підтверджує правильність умов висунутих гіпотезою дослідження.

Отже, ми бачимо, що з застосуванням ІКТ на заняттях, навчальний процес спрямований на розвиток логічного і критичного мислення, уваги, самостійності.

Діти зацікавлені, долучені до творчого пошуку; і не тільки діти, а й їхні батьки теж.

Таким чином, мультимедійні інтерактивні комплекси істотно перевершують можливості традиційних засобів візуалізації навчального матеріалу (звичайні дошки, плакати, проектори, фільмоскопи, навчальні фільми), а також дозволяють оптимізувати систему контролю знань, що сприяє виконанню однієї з головних завдань навчання - більш повного сприйняття, засвоєння і запам'ятовування матеріалу, необхідного майбутньому фахівцю

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаханов, Р. А., Бобкова М.Г. Психологічний вплив і професійна установка педагога на емпатійний спосіб взаємодії. Психологічна наука і освіта. 2007. № 1. С. 93-103.

2. Бабанський, Ю. К. Методи навчання в сучасній школі. Москва: Просвещение, 2014. 152 с.

3. Батакова, Е. Л. Використання інтерактивних засобів навчання на уроках: навч. посіб. / за ред. Е. Л. Батакова, Е. В. Соболева. Кіров: Веселка ПРЕС, 2013. 126 с.

4. Брусніцин Ф.Г. Інтерактивна дошка в початковій школі: навч.-мет. посіб. Москва: М. Дрофа, 2012. 157с.

5. Буряк, В. К. Активність і самостійність учнів у пізнавальній діяльності. Педагогіка. 2014. № 8. С.140 - 150.
6. Виноградова, Л. П. Використання інформаційних технологій в початковій школі. Москва: Академія, 2014. 57 с.
7. Віштинецька Е.І., Вислобоков Н.Ю. Технології організації інтерактивного процесу навчання. Інформатика й освіта. 2014. № 6. С. 111-114.
8. Дубровіна, І. В. Возрастная і педагогічна психологія: Хрестоматія. Москва: Академія, 2001.
9. Воронін, А. С. Словник термінів із загальної та соціальної педагогіки. Єкатеринбург: ЕГПУ, 2015. 135 с.
10. Вороніна, Г. А. Зарубіжний досвід застосування інтерактивних технологій на уроках російської мови. Російська мова в школі. 2010. № 5. С. 37-39.
11. Воронкова, О. Б. Інформаційні технології в освіті: інтерактивні методи. Ростов на Дону: Фенікс, 2014. 315 с.
12. Гальперін, П. Я., Кабільнікова С.П. Експериментальне формування уваги. Москва: Директ Медіа, 2008. 223 с.
13. Гамезо М.В. Вікова і педагогічна психологія : навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей педагогічних вузів. Москва: Педагогічне товариство Росії, 2003. 512 с.
14. Глушаков, В. М. Основи освітньої технології: дидактичний інструментарій. Москва, 2014. 192 с.
15. Довга, Т. І. Психічне розвиток молодшого школяра / за редакцією В.В. Давидова. Москва, 2015. 70 с.
16. Дрига, І. І. ІКТ-компетентність вчителя початкових класів: підручник. Москва: Освіта і наука, 2015. 315 с.
17. Жукова, Л.А. Психологія творчих здібностей: посіб. Москва: Академія, 2012. 320 с.

18. Журіна, Т. В., Захарова Н.І. Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес. Початкова школа. 2016. №1. С. 25 - 30.
19. Золотарьов О. В. Удосконалення навчального процесу вузів на основі його комп'ютеризації. Москва: ВПА, 2015. - 154 с.
20. Іванова Е.О., Карина Л.П. Самостійна робота на уроках як засіб розвитку пізнавальної активності. Початкова школа. 2014. № 7. С. 25-30.
21. Візників, В. А., Ільїн Е.П. Психологія фізичного виховання. Москва: Просвещение, 2014. 250 с.
22. Ільясова, А. А., Картузов А.В. Методика професійної підготовки фахівця в галузі застосування інформаційних технологій для управління навчальним процесом. Чебоксари: РУК, 2015. 250 с.
23. Ільїна, Н.В. Педагогіка: навч. Посіб. С-П: Пітер, 2008. 304с.
24. Клепінїна, З. А. Методика викладання предмета «Російська мова» Москва: Видавничий центр «Академія», 2013. 336 с.
25. Коджаспирова, Г. М., Кашлю С.С. Інтерактивні методи навчання в педагогіці: навч. посіб. Мінськ: Вища школа, 2014. 176 с.
26. Коконова, Е. А. Проблема формування регулятивних універсальних навчальних дій у молодших школярів. « Молодий вчений». 2016. №1. С. 716-719.
27. Коротаєва, Е. В. Технологія навчання в інтерактивному режимі. Світ освіт -освіту в світі. 2003. № 4. С. 132-143.
28. Красильникова, В. В., Кашлю С.С. Інтерактивні методи навчання. Мінськ: ТетраСистемс, 2013. 224 с.
29. Морозова, О.П. Хрестоматія з педагогіки. Барнаул, 1999. 547 с.
30. Осика, А. В., Лакоцініна Т. П. Незвичайні уроки в початковій школі. Москва: ЗАТ «Книга», видавництво «Учитель», 2014. 350 с.
31. Полат, Е. С., М. Ю. Бухаркін Сучасні педагогічні та інформаційні технології в системі освіти: навчальний посібник для вузів. Москва: Видавничий центр «Академія», 2014. 272 с.

32. Підласий, І.П. Педагогіка: Загальні основи. Москва: Владос, 2007. Кн.1. 564 с.
33. Роберт, І. В. Інтерактивне навчання. Москва: Просвещение, 2015. С. 75.
34. Савченко, Н. А. Організаційні та методичні умови застосування мультимедійних програмних засобів в школі. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за програмою Intel «Навчання для майбутнього»: Матеріали наук.-практ. конф. Омськ: Видавництво ОмГПУ, 2012. С. 42-46.
35. Сергєєва, В.П., Никітіна Е.К., Щербакова Т.Н. Теоретичні основи організації навчання в початкових класах. Педагогічні технології: навч. посіб. для студентів закладів середньої професійної освіти Москва: Академія, 2014. 320 с.
36. Тоїскіна, В. С., Угринович Н.Д. Інформатика та інформаційні технології: зразкове поурочне планування зі застосуванням інтерактивних засобів навчання. М: Шкільна преса, 2015. 48 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Цуцкова Катерина Владиславівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата) (підпис) (ім'я, прізвище)